

Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats
Direcció General d'Ordenació,
Innovació i Formació Professional

Instruccions de la Direcció General d'Ordenació, Innovació i Formació Professional, per les quals es regulen les actuacions dels centres d'educació infantil, primària i secundària obligatòria quant a la prevenció i intervenció en l'absentisme escolar com a situació de risc, per al curs 2011-2012

L'obligatorietat de l'ensenyament és un dels pilars bàsics de qualsevol sistema educatiu que vulgui assegurar el principi d'igualtat d'oportunitats. La Constitució espanyola de 1978, en el seu article 27.4, indica que l'ensenyament bàsic és obligatori i gratuït.

La Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, estableix en el Títol preliminar article 4, l'obligatorietat i gratuïtat de l'ensenyament bàsic per a totes les persones, en el Títol I, article 12.1 defineix l'etapa d'educació infantil com a una etapa amb identitat pròpia que atén els infants des del naixement fins als sis anys, i en el Títol II, articles 80 i 81, expressa que correspon a l'administració educativa assegurar una actuació preventiva i compensatòria garantint les condicions més favorables per a l'escolarització.

La Llei 17/2006, de 13 de novembre, integral de l'atenció i dels drets de la infància i adolescència, al títol III, capítol I, secció 9a d'Educació, article 33, 1, expressa que totes les persones menors d'edat tenen el dret a l'educació i a rebre una formació integral que garanteixi el ple desenvolupament de les seves capacitats i la seva identitat personal des del seu naixement, en el si de les famílies, amb la col·laboració de les administracions públiques.

El mateix article 33.2 expressa que les persones menors d'edat que es trobin en situació d'especial risc socioeducatiu rebran una atenció preferent i tenen dret a l'assistència i formació necessàries que les permeti un desenvolupament adequat i la seva realització personal. El capítol II, article 60.2.e. defineix com a situació de risc la desescolarització o l'absentisme escolar habitual o sense justificació durant el període obligatori.

L'escola esdevé un mitjà important per a la socialització dels infants. Tant és així que la socialització és un dels objectius de l'educació formal. Durant el procés d'escolarització es fa l'aprenentatge del fet social, de les normes, els valors, els comportaments que regulen la convivència i, a la vegada, permeten la individualització, l'autonomia i el desenvolupament d'una autoestima positiva.

L'absentisme és símptoma d'una realitat socioeducativa en la qual conflueixen una varietat de factors de tipus escolar, social i familiar. La dimensió individual i escolar està també condicionada per altres factors localitzats fora de l'escola, i que es troben a l'entorn immediat de l'alumne, la família, el barri, el grup social al qual pertany i que, a més, incideixen en el seu procés d'ensenyament aprenentatge. Es presenta amb més o menys intensitat a l'escola durant les etapes de l'educació infantil, l'educació primària i, fonamentalment, en l'educació secundària obligatòria. Aquest absentisme s'ha de prevenir, detectar i abordar perquè:

- Pot ser la manifestació d'un problema escolar, familiar, socioeconòmic o sociocultural.
- És un indicador de risc social i d'inadaptació escolar.
- En conseqüència té un incorrecte procés de socialització que pot generar conductes asocials i antisocials, autoexclusió, marginació a més de fracàs escolar.

Aquestes instruccions han de ser el referent de les mesures que s'han d'adoptar per part dels centres per prevenir, detectar i intervenir en els casos d'absentisme. En cap cas pretenen substituir els plans d'intervenció ja desenvolupats en els diferents centres educatius i els canals de coordinació amb els serveis socials dels municipis respectius, protecció de menors o Fiscalia de Menors.

Per tot això, amb la finalitat d'ajudar a disminuir les taxes d'alumnat absentista, es dicten les següents instruccions.

1. Àmbit d'aplicació

Aquestes instruccions s'aplicaran als centres sostinguts amb fons públics d'Educació Infantil, Educació Primària i Educació Secundària Obligatòria en relació al seu alumnat. Tot i que l'edat obligatòria de l'ensenyament arriba fins als 16 anys, no es pot obviar que l'alumnat que no ha assolit el graduat en educació secundària té dret a romandre en aquesta etapa fins als 18 anys, per la qual cosa les actuacions d'absentisme s'han d'aplicar a l'alumnat mentre estigui escolaritzat en les etapes d'escolarització obligatòria.

El consell escolar del centre realitzarà el seguiment de les mesures adoptades en la Programació General Anual, així com la valoració d'aquestes en la memòria corresponent de final de curs.

A la direcció del centre li correspon el seguiment d'aquestes instruccions, assegurant i vetllant pel seu coneixement i la seva aplicació per part dels diferents òrgans de coordinació i funcionament del centre.

2. Objectius

Aquestes instruccions tenen com a objectius

1. Ordenar i regular les actuacions en l'absentisme escolar com a situació de risc, quant a la prevenció, detecció, l'abordatge conjunt, i l'avaluació pel que fa al centre educatiu.
2. Definir procediments de treball en els centres i serveis educatius per a la prevenció de l'absentisme escolar com a situació de risc, en col·laboració especialment amb els Serveis Socials municipals, Policia Tutor/Referent o Policia Local, Protecció de Menors i Fiscalia de Menors.
3. Fomentar la col·laboració i la participació d'altres organitzacions, entitats i associacions que tenen relació amb infants i joves en edat d'escolarització obligatòria.
4. Realitzar un diagnòstic detallat de forma periòdica i sistematitzada que permeti avançar en nous tipus d'intervenció en els centres educatius.
5. Avaluar i interpretar les dades enregistrades d'absentisme, desescolarització i abandonament escolar amb la finalitat de, a més de conèixer la situació, posar en funcionament actuacions de prevenció i intervenció.

Totes les actuacions que es fan per al compliment d'aquests objectius, s'han de fer de manera continuada i coordinadament amb els diferents òrgans i institucions que les desenvolupen.

3. Àmbit d'actuació

Els centres educatius recolliran en els diversos elements de la Programació General Anual de Centre, Pla d'Atenció a la Diversitat (PAD) i Pla d'Acció Tutorial, les actuacions que s'han de dur a terme en la prevenció i intervenció de l'absentisme escolar i, si escau, amb col·laboració amb diferents, departaments i serveis de la Conselleria d'Educació Cultura i Universitats , l'Institut per a la Convivència i l'Èxit Escolar, o amb altres entitats.

En l'etapa d'educació infantil tot i que no és una etapa educativa obligatòria, l'absència intermitent o continuada a l'escola pot ser símptoma de situacions familiars de risc. El programa d'absentisme escolar ha de contemplar les accions preventives i recursos dirigits a la població absentista també en l'etapa de l'educació infantil, etapa on es creen els hàbits i les conductes adients a l'activitat escolar que posteriorment ens permetran una escolarització més normalitzada en etapes superiors. Per això, cal realitzar un control diari de l'assistència de l'infant i actuar preventivament. En aquesta etapa, el concepte d'absentisme s'aplicarà amb una intenció preventiva i compensadora de les desigualtats, a més d'intervenir quan es detecti una situació de risc. L'objectiu bàsic és fomentar l'hàbit d'assistir amb regularitat a l'escola des dels tres anys, especialment en els casos de la població més desfavorida.

3.1. Prevenció

Actuacions per evitar l'aparició de casos d'absentisme:

3.1.1. Respecte a l'organització dels centres:

- a) Elaborar projectes educatius de centre realment adaptats a l'entorn social en què es troben els alumnes, de forma que permetin donar respostes eficaces i viables als problemes que presenten aquests alumnes, sempre des del concepte d'escola inclusiva.
- b) Impulsar la formació docent en centres que contribueixi al coneixement de les característiques i necessitats del seu alumnat, per a l'elaboració de les adaptacions curriculars corresponents de caire didàctic, organitzatiu, etc. Impulsar, també, la preparació específica per a l'atenció a l'alumnat que presenta una especial problemàtica absentista com a factor de risc que pot derivar en situacions d'exclusió educativa i/o social (metodologies participatives, comunicació activa amb l'alumnat i les famílies).
- c) Aplicar el Pla d'acollida per a tot l'alumnat i especialment per al nouvingut.
- d) Vetllar i posar cura en el pas de l'alumnat de primària a secundària.
- e) Programar altres actuacions com són, fer un bon traspàs d'informació, revisió dels ROF en els casos d'absentisme amb intervenció dels serveis socials per, sempre que sigui possible, no expulsar-los del centre.

3.1.2. Respecte a les famílies:

- a) Establir relacions fluïdes amb les famílies mitjançant les reunions de principi de curs i en les tutories i donar-los a conèixer aspectes sobre el funcionament i l'organització del centre. En tots els casos s'ha

- d'informar els pares i mares o tutors legals, de la necessitat i obligatorietat que els al·lots assisteixin a classe. Se'ls ha d'informar de les actuacions que es duran a terme en el cas que presentin absentisme.
- b) Programar activitats per a les famílies per fomentar el seu apropament als centres educatius mitjançant la participació efectiva en el procés educatiu dels seus fills.
 - c) Realitzar, a principi de curs, campanyes de sensibilització cap la prevenció de l'absentisme. Es donaran a conèixer al claustre de professors del centre i a les famílies les activitats programades per promoure la seva participació.
 - d) Programar les entrevistes amb els pares procurant que l'horari s'adeqüi a les seves disponibilitats.
 - e) Donar informació assequible a la família, destacant els aspectes positius de l'evolució dels alumnes, possibilitats i vies de resolució dels problemes.
 - f) Donar a conèixer als pares, de manera coordinada amb els serveis socials del municipi, activitats formatives de caire personal o d'educació dels infants, així com activitats de temps lliure dirigides a infants i joves que es realitzin fora de l'horari escolar.
 - g) Informar a les famílies de la necessitat d'assistència continuada a classe dels seus fills, dels beneficis que això suposa com a mesura preventiva de dificultats d'aprenentatge, pèrdua de motivació i situacions de risc posteriors.
 - h) Comunicar a les famílies la importància de què els seus fills, en el cas de viatges o vacances familiars fora dels períodes de vacances prevists en el calendari escolar i durant un temps superior a 15 dies, realitzin la tasca escolar que planifica l'equip docent per compensar la falta d'assistència en el període establert i l'absència del centre educatiu.

3.1.3. Respecte al professorat:

Reforçar i intensificar les tutories per tal de:

- Poder resoldre, alumnat i professorat, les dificultats, i els dubtes que vagin sorgint al llarg del procés de reincorporació a la dinàmica de l'aula i el centre.
- Facilitar la integració de l'alumne en la dinàmica del grup classe.
- Desenvolupar, en el marc del PAT, programes de potenciació de l'autoestima, d'entrenament en habilitats socials, resolució de conflictes, i de prevenció de possibles conductes de risc recollits.
- Proporcinar una orientació educativa i professional continuada a l'alumnat.

3.1.4. Respecte a l'alumnat:

- a) Establir canals de comunicació activa alumnat professorat.
- b) Treballar la motivació escolar dels menors i joves i de manera especial en els canvis d'etapa.
- c) Incentivar la realització d'activitats extraescolars dins el mateix centre educatiu, com ara activitats de treball cooperatiu i d'altres que fomentin el treball en equip.
- d) Establir mesures específiques d'atenció a la diversitat per als menors absentistes, i ajudar-los així a superar les dificultats d'adaptació que puguin presentar.
- e) Treballar distintes formes d'agrupament dintre i fora de l'aula per afavorir la seva integració i participació en la dinàmica d'aula i centre, evitant situacions de marginació o exclusió. Una via per aconseguir-ho és establir petits grups de treball dins l'aula en la qual el menor absentista pugui participar i sentir-se actiu.
- f) Facilitar oportunitats d'aprenentatge significatiu, de connexió amb la realitat viva i diària. Es tracta de desenvolupar un major grau de significativitat del treball escolar, relacionat amb els esdeveniments i les característiques de la quotidianitat de l'alumnat.

3.1.5. Respecte a la xarxa interinstitucional:

S'han d'utilitzar canals de comunicació i col·laboració entre les distintes institucions que treballen amb infància i joventut a fi que les actuacions que es facin estiguin coordinades de manera que l'alumnat i les famílies dels centres educatius comptin amb una xarxa educativa i social que faciliti la prevenció de l'absentisme escolar en tant que factor de risc. Per ordenar, facilitar i agilitar les actuacions a realitzar es crearan protocols d'actuació conjunta.

3.1.6. Comissió interinstitucional per a la prevenció, detecció i abordatge de situacions de risc infantil i juvenil

Aquestes actuacions s'han de situar en el sí de la *Comissió interinstitucional per a la prevenció, detecció i abordatge de situacions de risc infantil i juvenil*, formada, per part de la Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats, pel director general d'Ordenació, Innovació i Formació Professional, com a president de la comissió, o persona en qui delegui; i per representants de la Direcció General de Planificació, Inspecció i Infraestructures Educatives; per part de la Conselleria de Salut, Família i Benestar Social, de la Direcció General de Família, Benestar Social i Atenció a Persones; per part del Consell Insular de Mallorca, de l'Institut Mallorquí d'Afers Socials; per representants dels serveis

de protecció al menor dels consells insulars; de la Fiscalia de Menors; dels serveis socials municipals; de policia local.

Sempre que la Comissió ho consideri, se sol·licitarà la participació d'altres entitats i organismes que en funció dels diferents casos es considerin necessàries.

Són funcions de la comissió:

- Fer un seguiment de l'alumnat amb absentisme escolar.
- L'anàlisi dels processos d'actuació conjunta de les diferents institucions i les modificacions que es considerin necessàries per millorar-ne els resultats i per aconseguir que les mesures de prevenció siguin el més efectives possibles.
- L'organització de campanyes públiques de sensibilització de la necessitat de l'escolarització per a una educació integral dels infants i joves.

La comissió s'ha de reunir dues vegades durant el curs escolar, una en el primer trimestre i la segona a final de curs.

3.2. Detecció i abordatge

La detecció té per finalitat posar de manifest una situació d'absentisme i analitzar-ne les causes.

S'ha de conèixer el cas d'absentisme des del seu inici. S'han de detectar els casos d'hàbits absentistes adquirits i les recaigudes de casos considerats resolts. Serà per tant imprescindible controlar diàriament les faltes d'assistència.

S'ha de posar especial cura amb els casos d'absentisme intermitent, i actuar amb tota celeritat, sense ajornament, i demanant la col·laboració a les altres institucions que participen del procediment, atès que la majoria de vegades van en augment.

Els centres educatius han d'anotar al gestib, a la fitxa de l'alumne a l'apartat d'observacions, els processos iniciats de situació de risc d'un cas d'absentisme.

Com a suport per a la informació i els procediments a seguir per als casos d'absentisme, en tant que situació de risc, els tutors dels centres educatius han d'iniciar el *Full de detecció i comunicació de situacions de risc social als centres educatius (infantil, primària, secundària) sol·licitud de col·laboració*, el qual, sempre actualitzat, ha d'acompanyar qualsevol comunicació que es faci durant el procediment d'intervenció en un cas d'absentisme.

Actuacions

3.2.1. Educació infantil i Educació Primària.

Tutors.

- a) Cada tutor durà un còmput de les faltes d'assistència d'acord amb el procediment i model de registre establert en el centre.
- b) En els centres de jornada continuada es considerarà una falta d'assistència quan l'alumne falta tota la jornada. En el cas dels centres de jornada partida, es considerarà mitja falta el període del matí, i mitja falta el període de la tarda¹.
- c) Si el tutor o tutora no té constància del motiu de l'absència d'un alumne o alumna, a les dues faltes d'assistència (dues jornades lectives) el centre ho posarà en coneixement dels seus pares o representats legals per esbrinar què succeeix, i, si les faltes no són justificades, es parlarà amb ells perquè assegurin l'assistència de l'alumne a classe. Se'ls ha de comunicar la situació i s'indagarà sobre les possibles causes que justifiquen la inassistència de l'alumnat i es reclamarà un compromís de la família que possibiliti la millora de la situació.
- d) En el cas de que les famílies justifiquin l'absentisme esporàdic o intermitent sense un justificant de visita mèdica, es farà un seguiment exhaustiu del cas. Tot i així, es considerarà com a senyal d'alarma malgrat estigui justificat, en tant que es poden estar encobrint altres problemàtiques que poden ser susceptibles d'intervenció i es farà, consegüentment, la sol·licitud d'intervenció al servei d'orientació educativa.
- e) En cas que, de les seves actuacions, el centre tengués sospites que l'alumne presenta alguna altra situació de risc, la comunicació als serveis socials s'anticiparà al nombre d'absències indicat.

Cap d'estudis

- a) En tot cas, si la situació es manté, superant com a màxim les cinc faltes d'assistència acumulades es comunicarà el cas a la prefectura d'estudis i

¹ S'entén com a falta d'assistència l'absència en el centre escolar. En Educació Infantil i Educació Primària es refereix a qualsevol de les dues sessions lectives en les quals està generalment dividida la jornada escolar (centres amb jornada partida); en aquest cas es comptabilitzarà cada sessió per separat (mitja i mitja) si es dona el cas. A centres amb jornada continuada, l'assistència diària es comptabilitza doble, és a dir, una falta. En educació Secundària Obligatoria es refereix a cadascuna de les hores amb les quals s'organitza el període lectiu.

aquesta ha de posar-se en contacte novament amb els pares o representants legals de l'alumne, per telèfon, per carta certificada o per telegrama, en tot cas amb acusament de rebut, per tal de concertar una entrevista amb ells. En aquells casos en què la família no acudeixi a les entrevistes, no justifiqui suficientment les absències de l'alumne, les justificacions no siguin acceptables o no es comprometi a solucionar la situació, o incompleixi els compromisos, que en el seu cas, hagués assumit, es comunicarà el cas al servei d'orientació educativa corresponent.

- b) El termini màxim d'intervenció amb les famílies no superarà els deu dies a partir del moment en què es produeixen les faltes injustificades.

Servei d'orientació educativa

- a) Les demandes d'intervenció en els casos d'absentisme com a situació de risc, s'han de tractar dins el procés de seguiment de l'evolució dels alumnes en el qual, en tots els casos, hi participarà l'equip de suport del centre.
- b) Per fer les demandes s'ha d'emprar el *Full de detecció i comunicació de situacions de risc social als centres educatius (infantil, primària, secundària) sol·licitud de col·laboració*, el qual ha de reflectir les actuacions realitzades a nivell de centre per part del tutor o de la tutora, i per equip directiu. S'han d'emplenar els fulls de comunicació de tots els casos nous, tot i que ja es coneguin a través d'informació verbal.
- c) El seguiment dels casos d'absentisme suposarà una intervenció conjunta entre el servei d'orientació (més concretament el PTSC) i el centre educatiu, pactant les actuacions i fent-ne un seguiment regular. Per tal d'assegurar l'èxit de les actuacions els casos d'absentisme s'han d'abordar de manera immediata a la seva detecció.
- d) El seguiment dels expedients oberts es farà amb el cap d'estudis del centre.
- e) El servei d'orientació educativa ha de completar la informació i ha de fer les intervencions necessàries per assegurar-ne el tractament adient.
- f) S'ha d'establir un pla d'intervenció amb l'alumne i la seva família per resoldre la situació d'absentisme.
- g) Tot i així, si la situació no es resol i es valora la idoneïtat d'una intervenció dels serveis socials comunitaris bàsics corresponents, el servei d'orientació els comunicarà el cas.
- h) En cas que de les seves actuacions el servei d'orientació tengués sospites alguna altra situació de risc, la comunicació als serveis socials s'anticiparà.
- i) Les actuacions fetes per part del servei d'orientació s'han d'anotar en el *Full de detecció i comunicació de situacions de risc social als centres educatius (infantil, primària, secundària) sol·licitud de col·laboració*.

- j) Just a l'inici de curs es revisarà la situació dels casos no resoltos el curs anterior.
- k) En l'etapa d'educació infantil, els centres educatius poden plantejar la possibilitat de donar de baixa la plaça, una vegada s'hagi aplicat el protocol i les diferents mesures d'intervenció sense que hagi millorat l'assistència de l'alumne. Aquesta proposta es comunicarà al Departament d'Inspecció i es posarà en coneixement de la Direcció General de Planificació, Inspecció i Infraestructures Educatives. Aquesta circumstància es comunicarà prèviament a la família informant-la de les possibilitats de perdre la plaça escolar si no col·labora en millorar l'assistència al centre educatiu.

3.2.2. Educació Secundària Obligatòria.

- a) En cada període o sessió lectiva el professor corresponent passarà llista i registrarà les absències de l'alumnat de cada grup.
- b) El tutor de cada grup, setmanalment, recollirà i revisarà les absències no justificades.
- c) Si el nombre de faltes setmanals no justificades supera els catorze períodes lectius es comunica el cas al cap d'estudis. Al mateix temps, el tutor mantindrà, en primera instància, si és possible, una entrevista personal amb l'alumne per tal de corregir aquesta conducta posant els recursos que estiguin al seu abast per solucionar la situació. El centre educatiu posarà la situació en coneixement dels pares o representants legals, per telèfon, o per escrit, carta certificada o telegrama amb acusament de rebut, en cas de no poder contactar amb ells.
- d) Si l'alumne continua faltant a classe i supera els vint-i-vuit períodes lectius, el cap d'estudis i el tutor, amb la col·laboració de l'orientador educatiu, sol·licitarà una entrevista amb els pares o el tutors legals de l'alumne, mitjançant una carta certificada o un telegrama, amb acusament de rebut, a fi de posar els recursos necessaris per solucionar la situació. L'orientador educatiu, conjuntament amb el tutor, recollirà la informació pertinent i durà a terme les intervencions necessàries per fer una valoració de la situació, establint un pla d'intervenció per resoldre la situació d'absentisme amb l'alumne i la seva família, a més de amb equip educatiu, tutor i altres professionals que es considerin adients.
- e) Si la situació no es resol aproximadament a les quaranta-dues absències d'haver-se detectat (perquè la família no acudeix a les entrevistes o no justifica suficientment les absències, no es compromet a solucionar la situació, o incompleix els compromisos, que, en el seu cas, hagués assumit), el centre ha de comunicar el cas als serveis socials comunitaris bàsics corresponents, a fi d'establir igualment, canals de comunicació i

acordar una intervenció conjunta tenint en compte l'especial dificultat de l'alumnat en aquesta franja d'edat.

- f) En cas que de les seves actuacions el centre tingui sospites que l'alumne presenta alguna altra situació de risc, la comunicació als serveis socials s'anticiparà al nombre d'absències indicat.

3.2.3. Serveis socials comunitaris bàsics.

- a) El servei d'orientació educativa a través del PTSC o de l'orientador contactarà amb els serveis socials comunitaris del municipi corresponent quan es consideri necessària la seva col·laboració per als casos d'absentisme, d'acord amb el que s'estableix en aquestes instruccions, tant per absentisme intermitent o esporàdic com crònic. Per fer la sol·licitud de col·laboració s'ha d'utilitzar el *Full de detecció i comunicació de situacions de risc social als centres educatius (infantil, primària, secundària) sol·licitud de col·laboració*, el qual s'entregarà en mà sempre que sigui possible en les reunions periòdiques que mantenen els serveis de protecció al menor de cada municipi i els centres educatius.
- b) En aquells municipis amb els quals s'ha signat conveni de col·laboració entre la conselleria i l'ajuntament, el procediment de comunicació i l'actuació conjunta es farà d'acord amb el que s'assenyali al conveni.
- c) Els serveis socials comunitaris i el PTSC/orientador educatiu elaboraran un pla d'actuació conjunta amb les famílies i l'alumne, per el període de temps que es consideri necessari. Si la situació de risc continua, o s'agreuja (els pares/mares o tutors legals no reconeixen les dificultats, no col·laboren, no s'involucren en la resolució de la situació i no hi ha pronòstic de millora), els serveis socials comunitaris conjuntament amb els centres educatius, comunicaran el cas als serveis de protecció al menor de cada consell insular mitjançant el Registre de Comunicació de casos (*Full de detecció i comunicació de situacions de risc social als centres educatius (infantil, primària, secundària) sol·licitud de col·laboració*). La comunicació conjunta ha de consignar les dades del professional referent del servei de protecció al menor municipal i el del centre educatiu; fer constar la informació adient del centre educatiu i del servei de protecció al menor municipal; i la signatura dels professionals que fan la comunicació. D'aquest fet els centres educatius, quan sigui adient, n'han d'informar a Fiscalia de Menors.
- d) Sempre amb el que s'estableix en aquestes instruccions, en els municipis on s'està aplicant el programa de policia tutor/referent, els serveis socials comunitaris bàsics, quan no obtenguin resposta de les famílies, han de comunicar el cas al policia tutor/referent corresponent, el qual ha d'actuar d'acord amb el que s'estableix al protocol del programa

esmentat. Al final de la seva actuació, el policia tutor/referent que ha intervingut, ha de fer un informe per al centre educatiu.

- e) Quan per mitjà de les seves actuacions, els serveis socials comunitaris bàsics no aconseguixin contactar per cap via amb les famílies o amb el menor, o quan es tracti d'alumnes totalment desconeguts i il·localitzables per aquests serveis, els centres educatius han de comunicar el cas a Fiscalia de Menors per mitjà d'ofici acompanyat del *Full de detecció i comunicació de situacions de risc social als centres educatius (infantil, primària, secundària) sol·licitud de col·laboració*.
- f) En el cas de que hi hagi un pla de feina conjunt entre serveis socials i centre educatiu per a l'alumnat, s'acordaran pautes d'intervenció per als mesos d'estiu així com per a principi de curs.
- g) Per a qualsevol situació de risc que es vulgui comunicar als serveis de protecció al menor s'ha d'emprar el *Full de detecció i comunicació de situacions de risc social als centres educatius (infantil, primària, secundària) sol·licitud de col·laboració*.

3.2.4. Protecció de Menors.

- a) A fi de facilitar i agilitar la seva intervenció la comunicació dels casos d'absentisme s'ha d'acompanyar sempre del *Full de detecció i comunicació de situacions de risc social als centres educatius (infantil, primària, secundària) sol·licitud de col·laboració*.
- b) Quan els centres educatius, en una situació d'absentisme detectada, tinguin serioses sospites de maltractaments físics i/o psicològics, d'abusos sexuals, o d'abandonament, les han de comunicar immediatament als serveis de protecció al menor del consell insular corresponent, el qual s'encarregarà de rebre i valorar les noves demandes en casos relacionats amb menors, i ho comunicarà mitjançant el *Full de detecció i comunicació de situacions de risc social als centres educatius (infantil, primària, secundària) sol·licitud de col·laboració*. El centre educatiu comunicarà també aquest fet a Fiscalia de Menors per al seu coneixement.

Absentisme intermitent

- c) Quan els centres, juntament amb els serveis d'atenció primària, tinguin sospita que hi pugui haver altres indicadors de risc, de desprotecció greu, maltractament o abandó, ha de comunicar-ho als serveis de protecció al menor encarregats de primera valoració i urgència del consell insular corresponent.

Absentisme crònic

- d) El centre educatiu sempre ha de comunicar els casos d'absentisme crònic als serveis de protecció al menor encarregats de primera valoració i urgència del consell insular corresponent. Quan s'hagi intervingut de manera conjunta amb els serveis de protecció al menor del municipi corresponent, la comunicació també es farà conjuntament. Igualment, es comunicarà als serveis de protecció al menor encarregats de primera valoració i urgència del consell insular corresponent, quan es tinguin sospites d'altres indicadors de risc. La comunicació la farà el centre educatiu o conjunta amb serveis d'atenció primària segons les actuacions fetes.
- e) En aquests casos, els serveis de protecció al menor encarregats de primera valoració i urgència del consell insular corresponent, obriran diligències i procedirà a citar els pares i explorar amb ells les circumstàncies i motius de l'absentisme, abans de decidir si procedeix continuar la instrucció. Dels resultats d'aquest fet n'informarà al centre escolar corresponent i/o a serveis d'atenció primària, segons el cas.

3.2.5. Fiscalia de Menors.

- a) Quan, exhaurits tots els recursos, no s'hagi resolt el cas d'absentisme, la direcció del centre educatiu comunicarà el cas a Fiscalia de Menors, i n'informarà d'aquest fet al Servei d'Atenció a la Diversitat i al Departament d'Inspecció Educativa per tal que en tinguin constància.
- b) Quan aquest organisme actuï per un cas d'absentisme a petició d'un centre educatiu o del Servei d'Atenció a la Diversitat, de la Direcció General d'Ordenació, Innovació i Formació Professional, ha de donar una resposta com a resultat de les seves actuacions a fi de garantir el millor retorn de l'alumne al centre educatiu.
- c) Si l'alumne no s'ha incorporat a l'activitat lectiva passat un mes després d'haver-se rebut la informació positiva de Fiscalia de Menors, el centre farà les actuacions necessàries per contactar novament amb la família. Si l'alumne continua sense incorporar-se, el centre comunicarà el cas novament a Fiscalia de Menors.

4. Alumnat no escolaritzat

Pas de Primària a Secundària

Els centres d'educació primària han de comunicar al Servei d'Escolarització, Títols i Convalidacions i al Departament d'Inspecció Educativa en el mes de setembre quins són els expedients d'alumnes que tenen sense reclamar per part dels centres de secundària.

El Servei d'Escolarització, Informació, Títols i Convalidacions durant la segona quinzena de setembre farà el buidatge del GESTIB quant a la detecció d'alumnat que no ha formalitzat la seva matrícula als centres d'educació secundària, amb especial esment a l'alumnat que passa de primària a secundària obligatòria. El Servei d'Escolarització, Títols i Convalidacions elaborarà el llistat resultant d'alumnes no escolaritzats per zones, oficines d'escolarització i centres educatius i n'informarà al Servei d'Atenció a la Diversitat.

En la primera quinzena d'octubre els centres de secundària han de confirmar al Servei d'Escolarització, Informació, Títols i Convalidacions quins són els alumnes que han formalitzat la matrícula.

En el mes d'octubre el Servei d'Escolarització, Informació, Títols i Convalidacions elaborarà el llistat definitiu d'alumnat no escolaritzat a primer d'ESO en cap centre de secundària de les Illes Balears, i n'informarà al Servei d'Atenció a la Diversitat.

El Servei d'Atenció a la Diversitat requerirà dels centres educatius de primària on estaven matriculats els alumnes no matriculats a primer d'ESO informació sobre la situació i actuacions fetes amb l'alumne en el curs anterior. Amb aquesta informació el Servei d'Atenció a la Diversitat comunicarà el casos d'alumnes no matriculats a Fiscalia de Menors. El Servei d'Atenció a la Diversitat facilitarà als serveis socials dels municipis corresponents, el llistat d'alumnes que es trobin en aquesta situació.

Fiscalia de Menors actuarà en els diferents casos i informarà sobre els resultats de les seves actuacions al Servei d'Atenció a la Diversitat, el qual, al seu torn, els comunicarà al Servei d'Escolarització, Informació, Títols i Convalidacions, per tal que s'actualitzin les dades, bé perquè s'hagin matriculat ja els alumnes, bé per assignar plaça als alumnes i que siguin matriculats.

Si passat un mes d'haver rebut la informació positiva de Fiscalia de Menors l'alumne no s'ha matriculat, el Servei d'Escolarització, Informació, Títols i Convalidacions ho comunicarà al Servei d'Atenció a la Diversitat, el qual, al seu torn, ho comunicarà novament a Fiscalia de Menors.

Alumnat desescolaritzat

- a) D'acord amb la legislació vigent, en el cas que un agent de la Policia Local tengui coneixement o localitzi un menor d'entre 6 i 16 anys sense escolaritzar, sigui pels canal que sigui, es comprovaran els fets, i en el cas d'esser verídics, es posarà en coneixement dels serveis socials comunitaris, mitjançant l'informe corresponent. En el cas d'existir en el

municipi el programa de policia tutor o referent, seran els agents encarregats d'actuar.

- b) En el supòsit que de les actuacions dels serveis socials comunitaris bàsics no s'aconsegueixi la matriculació del menor en un centre escolar, aquests tramitaran el cas als serveis de protecció al menor del consell insular corresponent i a Fiscalia de Menors, a fi que puguin actuar coordinadament i possibilitar la immediata escolarització del menor.
- c) Per la seva banda els serveis socials comunitaris bàsics que mitjançant les seves actuacions tenguin sospita de menors sense escolaritzar, actuaran d'ofici per establir contactes amb les famílies a fi que procedixin a la matriculació dels infants.
- d) En el cas que no obtenguin resposta de les famílies sol·licitaran la intervenció de la Policia Local o, segons el procediment habitual del municipi, dels serveis de protecció al menor del consell insular corresponent o de Fiscalia de Menors.

5. Retorn als centres educatius

La reincorporació d'un alumne absentista al centre educatiu és un factor clau com a mesura de prevenció de repetició de situació d'absentisme.

Quan es tracta d'una alumne que ha presentat absentisme crònic o està desescolaritzat, el tutor del centre educatiu ha de preparar la seva acollida.

El tutor del centre ha d'elaborar, conjuntament amb l'equip educatiu o l'equip de suport, segons correspongui, a partir de l'històric acadèmic i de les informacions recollides per part de les diferents institucions que han intervingut en el procés originat per l'expedient d'absentisme escolar, una adaptació curricular adequada atesa la situació personal de l'alumne i la seva absència (intermitent o crònica) o desescolarització.

En tots els casos, s'haurà de contactar novament amb les famílies per tal d'aconseguir la seva ajuda en el procés de reincorporació i recuperació escolar de l'alumne.

6. Seguiment i avaluació

Els centres educatius, en el marc del Pla d'Atenció a la Diversitat i del Pla d'Acció Tutorial, han d'avaluar els resultats obtinguts i els procediments utilitzats per a la prevenció, detecció i abordatge de les situacions d'absentisme escolar. D'aquesta avaluació n'enviaran un informe a la Direcció General

d'Ordenació, Innovació i Formació del Professorat d'acord amb el document *Avaluació de les actuacions en la prevenció i la intervenció en l'absentisme escolar com a situació de risc*.

La *Comissió per a la prevenció, detecció i abordatge de situacions d'absentisme com a situació de risc*, es reunirà un mínim de dues vegades durant el curs escolar per fer l'anàlisi i avaluació de les actuacions efectuades i dels resultats obtinguts a fi d'anar modificant recursos i procediments amb l'objectiu d'aconseguir la total escolarització dels menors en edat d'escolaritat obligatòria.

Cadascuna de les institucions aportarà les dades relatives al nombre de casos treballats i dels resultats obtinguts, positius o negatius.

El full de *Detecció i comunicació de situacions de risc social als centres educatius (infantil, primària i secundària) sol·licitud de col·laboració* la podeu trobar a:
<http://www.caib.es/govern/sac/fitxa.do?estua=216294&lang=ca&codi=661904&coduo=216294>

L'adreça de Fiscalia de Menors de Palma és: *C/Travessa d'en Ballester, 20. 07002 Palma*.

Palma, 17 de febrer de 2012

El director general d'Ordenació, Innovació i Formació Professional
Onofre Ferrer Riera

Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats
Direcció General d'Ordenació,
Innovació i Formació Professional

FULL DE DETECCIÓ I COMUNICACIÓ DE SITUACIONS DE RISC SOCIAL ALS CENTRES EDUCATIUS (INFANTIL, PRIMÀRIA I SECUNDÀRIA) SOL·LICITUD DE COL·LABORACIÓ

Dirigit al responsable/cap de sector dels serveis socials comunitaris de

Data: _____

Emès per (professional de referència dels serveis d'orientació/orientador educatiu):

Nom i llinatges _____

Centre d'educació infantil i primària _____

Centre d'educació secundària _____

Carrer _____

Telèfon: _____

Fax: _____

e.mail: _____

Públic	
Concertat	

IMPORTANT

- 1.- Sempre s'informarà la família abans de fer la comunicació als Serveis Socials Comunitaris Bàsics.
- 2.- En cas d'haver-hi indicadors o sospites de maltractaments físics i/o psicològics, d'abusos sexuals i/o de negligència física/psicològica és el propi centre educatiu que ha de notificar la situació al Servei de Protecció de Menors (article 13 de la Llei 1/1996, de Protecció Jurídica del Menor, que es reproduïx a continuació).

Article 13 . Obligacions dels ciutadans i deure de reserva

1. Tota persona o autoritat, i especialment aquells que per la seva professió o funció, detectin una situació de risc o possible desemparament d'un menor, ho comunicaran a l'autoritat o als seus agents més propers, sense perjudici de prestar-li l'auxili immediat que precisi.

2. Qualsevol persona o autoritat que tenguí coneixement que un menor no està escolaritzat o no assisteix al centre escolar de forma habitual i sense justificació, durant el període obligatori, haurà de posar-ho en coneixement de les autoritats públiques competents, que adoptaran les mesures necessàries per a la seva escolarització.

3. Les autoritats i les persones que per la seva professió o funció coneguin el cas actuaran amb la deguda reserva.

En les actuacions s'evitarà tota interferència innecessària en la vida del menor.

A) DETECCIÓ

1. DADES:

DADES DE L'ALUMNE			
NOM I LLINATGES			
DATA DE NAIXEMENT		LLOC DE NAIXEMENT	
ADREÇA ACTUAL			
NOM I LLINATGES PARE / MARE O REPRESENTATS LEGALS			
NOMBRE DE GERMANS EN EL CENTRE		Nivell educatiu	
TELÈFONS			
CURS I ETAPA	Repeteix SI NO	CURS ACADÈMIC 20...../20.....	

2. DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ:

Marcau amb una **X** la situació o situacions que heu detectat:

SITUACIÓ O SITUACIONS NS QUE CAUSEN LA PETICIÓ DE COL·LABORACIÓ	
Faltes d'assistència injustificades i reiterades.	
Aïllament social.	
Problemes de salut mental*. <i>*La condició de què l'alumne estigui en tractament en els serveis especialitzats de salut per a la intervenció dels serveis socials, serà sempre a criteri d'aquests.</i>	
Discapacitat o NEE.	
Manca de suficient atenció de la família/tutors legals a dificultats del desenvolupament físic, emocional i/o intel·lectual del menor de forma continuada.	
Sospita de consum de substàncies tòxiques.	
Conductes negativista-desafiantes persistents que són clarament de desobediència i d'hostilitat cap a adults i iguals.	

SITUACIÓ ESCOLAR
Dades escolars a tenir en compte: aspectes d'assistència al centre (assistència regular, faltes d'assistència injustificades i/o reiterades, possibles causes de la no assistència al centre), interès, compliment de les normes establertes, presenta canvis bruscs en el seu rendiment escolar/conducta, retard escolar, conductes disruptives a classe, necessitats educatives especials, repeteix o ha repetit cursos, recent incorporació al centre, hi té altres

germans...

CARACTERÍSTIQUES PERSONALS I DE RELACIÓ

Alguns aspectes a tenir en compte: **relació de l'alumne amb el professorat** (adequada, inexistent, desafiant, no compleix normes, no respecta límits, mentides reiterades, dificultat per assumir responsabilitats, respectuosa...), **relació de l'alumne amb els seus companys/es** (adequada, inexistent, agressiva, respectuosa, baralles, conflictiva, líder, actitud passiva, rebuig, assetjament...), **aïllament social** (manca de xarxa d'iguals, dificultats d'establir relacions, relació només mateixa cultura...), **aspectes de cura personal** (higiene, vestimenta...), **problemes de salut mental***, **discapacitat**, **nivell d'habilitats socials i de comunicació**, **autoestima i maneig emocional**, **aspectes culturals** (és immigrant, des de quan viu a Les Illes Balears, pertany a una minoria ètnica...), **existència o no de consum de substàncies tòxiques.**

**La condició de què l'alumne estigui en tractament en els serveis especialitzats de salut per a la intervenció dels serveis socials, serà sempre a criteri d'aquests.*

RELACIONS I SITUACIÓ FAMILIAR

Alguns aspectes a tenir en compte: **Relació entre la família i el centre educatiu** (fluida o puntual, bona o dolenta, de col·laboració, família absent o poc implicada: no assisteixen a reunions, ni acudeixen quan se'ls cita, ni col·laboren amb el professor...), **atenció i cura dels pares cap al fill/s** (atenció adequada o existència de signes de desatenció: - Aspecte físic notòriament descurat quant a higiene i vestimenta.

- Arriba al centre sense desdejunar i/o presenta gana desmesurada.
- Sembla cansat, es dorm a classe.
- Acudeix al centre malalt, no rep tractament mèdic adequat.
- Manca de supervisió, el/s fill/s passen molt de temps tot sols.
- Sobrecàrrega d'obligacions familiars.

relació entre els membres de la família (manca de comunicació, menyspreu, relació afectiva...),
aspectes de competències parentals (permissivitat, “col·leguisme”, autoritarisme, sobreproteccionisme...),
informació general de la família (aspectes laborals, unitat de convivència, aspectes econòmics...).

RELACIONS FORA DE L'ENTORN ESCOLAR

Alguns aspectes a tenir en compte: **entorn en què es mou** (carrer, bars, recreatius, espais públics...), **participació amb colles/grups marginals amb transgressió de normes, grup d'amics més grans, activitats realitzades al temps lliure...**

ALTRES

Possibles aspectes a tenir en compte: Interessos, motivacions, aficions...

B). ABORDATGE

REGISTRE DE LES INTERVENCIONS FETES POSTERIORMENT EN EL PROCÉS DEL CAS

DESCRIPCIÓ DEL TREBALL REALITZAT DES DEL CENTRE EDUCATIU DAVANT LA SITUACIÓ DE DIFICULTAT

Alguns aspectes a tenir en compte: **actuacions i intervencions dels professionals del centre educatiu (tutor, director, cap d'estudis, professionals de SOE, docents del Departament d'Orientació): entrevistes i cites amb els progenitors, entrevistes i cites amb l'alumne, adaptacions curriculars individuals, programes de suport educatiu, etc).** Especificar els resultats assolits.

Coordinació amb serveis externs: Serveis Socials, Salut mental...

Tutor/Tutora: Intervencions, dates i resultats.

Equip directiu: Intervencions, dates i resultats.

Servei d'orientació educativa/ Orientador educatiu: intervencions, dates i resultats.

DESCRIPCIÓ DEL TREBALL REALITZAT DES SERVEIS SOCIALS DAVANT LA SITUACIÓ DE DIFICULTAT

Pla conjunt d'actuació amb el centre educatiu.

Especificar les propostes d'actuació, la seva temporalització (durant el curs escolar, durant les vacances escolars). Plans de feina individuals, ...

Altres Intervencions fetes i resultats obtinguts.

INTERVENCIÓ DE POLICIA LOCAL O POLICIA TUTOR/REFERENT

Indicar actuacions (acabades o en curs), dates, resultats.

INTERVENCIÓ DE PROTECCIÓ DE MENORS O FISCALIA DE MENORS

Indicar actuacions (acabades o en curs), dates, resultats.

NOTA: Tot el document s'ha d'emplenar telemàticament.

Sempre s'entregarà en mà o per e.mail als serveis socials corresponents.

Govern de les Illes Balears

**Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats
Direcció General d'Ordenació,
Innovació i Formació Professional**

**AVALUACIÓ DE LES ACTUACIONS EN LA PREVENCIÓ I LA INTERVENCIÓ EN
L'ABSENTISME ESCOLAR COM A SITUACIÓ DE RISC. CURS 2011-2012**

CENTRE EDUCATIU:

CODI DEL CENTRE:

Telèfon:

Fax:

e.mail

LOCALITAT / MUNICIPI:

TIPUS DE CENTRE:

- Públic
- Concertat

ETAPES QUE IMPARTEIX:

- Ed. Infantil
- Ed. Primària
- Ed. Secundària Obligatòria

DATA DE L'INFORME:

SS MUNICIPAL QUE LI CORRESPON:

**ASPECTES A VALORAR DEL PROGRAMA DE PREVENCIÓ I INTERVENCIÓ
DE L'ABSENTISME ESCOLAR COM A SITUACIÓ DE RISC:**

1. Evolució de l'absentisme en el centre educatiu.
2. Nombre de cassos treballats i nombre de cassos resolts: en el propi centre, amb Serveis Socials, amb Protecció de Menors, amb Fiscalia de Menors.
3. Avaluació i valoració de les intervencions realitzades en el centre educatiu.
4. Avaluació i valoració de les actuacions d'altres serveis i institucions que han intervengut.
5. Agilitat i resultats dels procediments dels centres i conjunts amb altres serveis i institucions.
6. Conclusions, propostes i suggeriments.
7. Altres.